

УДК 711-1

д.т.н., професор Каблак Н.І., Ничвид М.Р.,

Ужгородський національний університет

Мойш-Шиман Р., Гурчумелія У.

Управління зовнішньоекономічних зв'язків, інвестицій та
транскордонного співробітництва Закарпатської облдержадміністрації

ДО ПИТАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ПЛАНУВАННЯ ТРАНСКОРДОННОЇ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНА-РУМУНІЯ

*Розглянуто та проаналізовано планування транскордонної території
Україна-Румунія. Описано основні діяльності та проектні результати для
розвитку прикордонної інфраструктури в Закарпатській області*

Ключові слова: геодезичне знімання, територіальне планування

Постановка проблеми. Закарпатська область має унікальне географічне розташування, межуючи з усіма країнами ЄС, з якими має кордон України (Румунія, Угорщина, Словаччина, Польща). Це є передумовою для створення транскордонної інфраструктури, розвитку транспортно-логістичного, економічного, туристично-рекреаційного, соціально-культурного напрямку.

Однак протягом двох останніх десятиліть не вирішено питання щодо створення прикордонної інфраструктури, максимально наближеної до потенціалу міжнародного транспортного сполучення Закарпатської області та України в цілому.

Згідно з нормами Шенгенської системи транскордонні переходи повинні бути на відстані в межах 25 – 30 км один від одного. У західно-європейських державах середня відстань в окремих місцях не перевищує кількох кілометрів. І хоча безпосереднє порівняння не завжди є адекватним, цей факт вмотивовує дослідження можливостей розвитку існуючих пунктів перетину кордону, а також вивчення витрат на спорудження та подальше обслуговування нових пунктів перетину для можливості максимально ефективного та оперативного виконання у них регулятивних, контрольних, правоохоронних та фіскальних функцій держав.

Останніми роками спостерігається тенденція до збільшення як кількості громадян, які подорожують через кордон з туристичною метою, так і кількості вантажних автомобільних перевезень. У першому випадку тенденцію до зростання обумовлює запровадження безвізового режиму та зростання популярності нашої держави на міжнародній арені, у другому – зростання іноземного виробництва на території України загалом та Закарпаття, зокрема.

Так, на сьогодні в області функціонує 621 підприємство з іноземними інвестиціями із 45 країн світу, при цьому із сусідніх країн – членів Європейського Союзу внесено 258,2 млн. дол. США інвестицій (77,5 відс. загального обсягу), з інших країн світу – 75,0 млн. дол. США (22,5 відс.). Уже відомі плани до розширення виробництва основних міжнародних компаній, таких як Джейбіл, Ядзакі, Флекстронікс [1].

Зрозуміло, що наявна пропускна спроможність пунктів перетину державного кордону на території Закарпатської області, умови їх функціонування та обсяг здійснюваних процедур, в числі інших факторів, безпосередньо впливають на здійснення зовнішньоторговельних операцій, розвиток прикордонного руху.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Важливість територіального планування територій викладено у Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року, затвердженій постановою Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 року № 385, де стверджується, що правильне планування територій сприятиме удосконаленню регіональної інвестиційно-інноваційної інфраструктури; забезпечить формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу та просування на зовнішній ринок інвестиційних можливостей регіонів України; сприятиме запровадженню різноманітних інструментів та механізмів стимулювання місцевого економічного розвитку, утворенню нових підприємств, що орієнтуються на місцеві джерела сировини, задовольняють потреби внутрішнього ринку; сприятиме реалізації проектів, спрямованих на підвищення рівня соціально-економічного розвитку прикордонних територій, поліпшення їх екологічного стану, розбудови прикордонної інфраструктури, розвитку туризму тощо. У стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону подано визначення загальних керівних принципів щодо територіального планування та зазначено, що транспортна інфраструктура позитивно впливає на розвиток регіону, однак у разі відсутності належного планування вона може виявити негативний вплив на різноманітність біологічних видів, а також на якість повітря й води.

Формулювання цілей статті. Здійснення комплексного дослідження техніко-економічного обґрунтування розвитку транскордонного сполучення та розбудови пунктів перетину кордону, їх вплив на соціально-економічний розвиток транскордоння, створення основи (детального планування) прикордонної території, яка сприятиме транспортній та одночасно суспільно-економічній інтеграції прикордонних регіонів, які наразі розділені між собою, так, щоб наявність лінії кордону не становила ніякої фізичної перешкоди для міждержавного транспортного руху громадян та товарів.

Виклад основного матеріалу.

На сьогоднішній день прикордонна інфраструктура на території Закарпатської області включає 19 пунктів пропуску, 18 з яких розташовані на державному кордоні з суміжними країнами (Угорщиною, Словацькою Республікою, Румунією) та 1 пункт пропуску для повітряного сполучення, розташований в міжнародному аеропорті „Ужгород” (відкритий розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.10.1992 № 678-р).

Протяжність державного кордону із Румунією складає 203,9 км, відкрито 6 пунктів пропуску - 2 автомобільні, 3 залізничні (2 – недіючі), 1 пішохідний (недіючий);

Найменування пунктів пропуску на українсько-румунській ділянці кордону:

1. Дякове – Халмеу: для автомобільного сполучення;
2. Дякове – Халмеу: для залізничного сполучення;
3. Солотвино – Сігету Мармаціей: для автомобільного сполучення;
4. Хижа – Тарна Маре: для пішохідного сполучення;
5. Тересва - Кимпулуг ла Тиса: для залізничного сполучення;
6. Ділове - Валя Вишеулуй: для залізничного сполучення.

Разом з тим, сьогодні є актуальним питання відкриття нових пунктів пропуску, яке має тенденцію до загострення через завантаженість діючих пунктів пропуску та запровадження у 2017 році безвізового режиму, що обумовлює черги перед пунктами пропуску, багатогодинне (кількаденне) очікування перетину кордону; суттєве зростання небезпеки виникнення ДТП; погіршення санітарно-епідеміологічного, криміногенного стану придорожньої території; системну руйнацію дорожнього покриття перед пунктами пропуску.

Разом з тим, приєднання у жовтні 2017 року України до індикативних карт Європейської транспортної мережі TEN-T означає, що транспортна інфраструктура України має якомога швидше стати єдиним цілим із інфраструктурою ЄС і розвиватися у гармонійному поєднанні. У цьому контексті пункти пропуску мають забезпечити таку пропуску спроможність, за якої наявність лінії кордону не становила б ніякої фізичної перешкоди для міждержавного транспортного руху.

Тому доцільно провести заходи з комплексного та системного аналізу стану існуючих та перспектив відкриття нових міжнародних пунктів пропуску у Закарпатській області.

У зв'язку з набуттям чинності вимог частин 3, 4 ст. 24 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» [2], де визначено: у разі відсутності плану зонування або детального плану території, затвердженого

відповідно до вимог цього Закону, передача (надання) земельних ділянок із земель державної або комунальної власності у власність чи користування фізичним та юридичним особам для містобудівних потреб, або зміна цільового призначення земельної ділянки, яка не відповідає плану зонування території та/або детальному плану території забороняється (крім випадків передбачених законом).

Дана норма Закону відразу спричинила велику кількість проблем. Через відсутність коштів в місцевих бюджетах виконання робіт з розроблення містобудівної документації майже не проводилось. Саме через відсутність детальних планів певна частина громадян і юридичних осіб не зможе реалізувати своє право на земельні ділянки для містобудівних потреб (комерційних, промислових та ін., де планується спорудження будівлі) та змінити призначення власних земельних ділянок. Внаслідок відсутності детального планування не проводяться земельні торги, що не дає можливості інвесторам розвивати свої девелоперські проекти, а тому ставить під загрозу соціально-економічний розвиток регіону.

Для досягнення описаних цілей пропонуємо такі поетапні діяльності:

- ✓ геодезичне знімання місцевості перспективних пунктів пропуску;
- ✓ створення топографічних карт масштабу 1:25000 в системі координат УСК 2000;
- ✓ розробка схеми районного планування транскордонної території Закарпатської області - забезпечить формування сприятливого інвестиційного клімату, позитивного інвестиційного іміджу, збільшить надходження до місцевих бюджетів, сприятиме створенню нових робочих місць.
- ✓ створення топографічної основи (виконання топографо-геодезичного знімання територій в масштабі 1:1000 та 1:500 в системах координат - УСК 2000 та WGS 1984);
- ✓ інвентаризація земель для техніко-економічного обґрунтування розбудови існуючих пунктів пропуску та створення нових пунктів пропуску і прилеглих територій;
- ✓ узгодженість схем територіального планування транскордонних територій України та Румунії з метою розвитку інфраструктури;
- ✓ опрацювання нормативних актів, що регламентують правовідносини у сфері відкриття, проектування, будівництва (реконструкції) та утримання пунктів пропуску через державний кордон, а також транскордонного співробітництва, що визначають засади (стратегії, концепції, цільові програми) євроінтеграційного вектору, у тому числі тих, які визначають критерії комплексної оцінки відповідності транскордонних програм;
- ✓ доцільно спільно з місцевими органами виконавчої влади, обласними

установами, митної та прикордонної служб, департаментом інфраструктури, розвитку і утримання мережі автомобільних доріг загального користування, місцевого значення та житлово-комунального господарства облдержадміністрації розробити Програму розвитку прикордонної інфраструктури в Закарпатській області принаймні на 20-ти річний період.

На рисунку 1 представлено існуючі та перспективні пункти пропуску на транскордонній території України та Румунії, а також обрано територію планування.

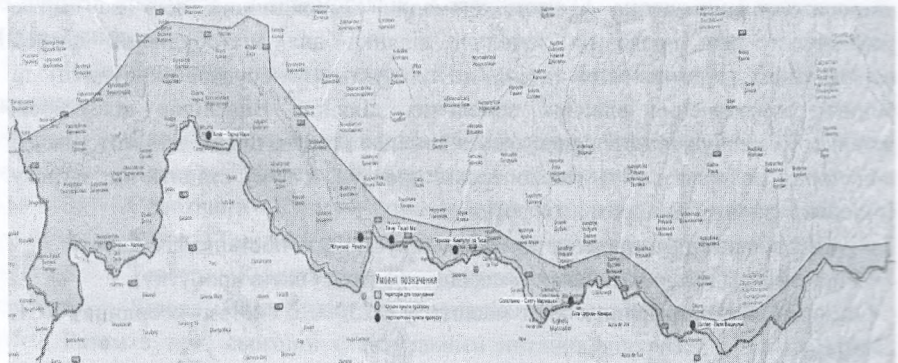

Рис. 1. Проектна територія для транскордонного планування Україна-Румунія

Через проведені заходи планується отримати такі картографічні та текстові матеріали:

- 1) Схема планування транскордонної території Закарпатської області;
- 2) Інвентаризаційна карта земель та перелік землевласників та землекористувачів на території існуючих та перспективних пунктів пропуску і прилеглих територій, що надасть можливість територіальним громадам розробляти інші перспективні території, вносити зміни в існуюче планування території, проводити інвентаризацію існуючих землеволодінь фізичних та юридичних осіб;
- 3) Топографічні матеріали для облаштування сервісних зон на ділянках перед пунктами пропуску, створення соціально-побутової сфери для перевізників та ліквідація факторів руйнівного впливу на митну зону;
- 4) Створення прогнозу соціально-економічного розвитку транскордонної території на двадцять років вперед.

Описані проектні заходи сприятимуть впровадженню інноваційних технологій, методик та практик, переходу на новий технологічний уклад

шляхом обґрунтування розміщення у прикордонному регіоні індустріальних парків, технопарків, логістичних центрів, залучення до економічного розвитку вітчизняного та іноземного капіталу. Майбутня реалізація сприятиме створенню постійних робочих місць, зокрема, у сферах з високою доданою вартістю та високою продуктивністю праці, покращенню якості та доступності послуг для мешканців прикордонного регіону, наближенню до європейських стандартів. В кінцевому результаті такий проект сприятиме підтримці вітчизняного виробника товарів та послуг, збільшенню експорту товарів та послуг.

Вторинними перевагами проекту є покращення стану довкілля, збереження історико-культурної спадщини, розвитку інфраструктури туризму та відпочинку, просування демократичних практик місцевого самоврядування, забезпечення рівних можливостей для всіх верств населення, збільшення контактів між українцями та жителями Європейського Союзу.

Висновки

Отже, виконання проектних завдань надасть змогу забезпечити:

- створення сприятливих умов для розвитку транскордонного співробітництва та прискорення соціально-економічного розвитку прикордонних районів;
- підтримання економічних та культурних зв'язків жителів прикордонних областей;
- розбудову об'єктів інфраструктури, пунктів пропуску через державний кордон, створення умов для швидкого та зручного перетинання державного кордону.

Під час виконання дослідження прикордонних регіонів Закарпатської області та відповідних регіонів Румунії роботи буде визначено пріоритетні кроки у розвитку транспортного сполучення, розроблено пропозиції щодо розбудови пунктів пропуску через державний кордон, обрано оптимальні місця розміщення інвестиційно привабливих об'єктів, узгодження розвитку транспортної мережі з природоохоронними територіями та цілями охорони довкілля, визначення переваг для місцевих громад, які є кінцевими бенефіціантами реалізації проекту.

Результатом проведеного дослідження стане розроблення єдиної узгодженої українсько-румунської стратегії розвитку транспортної інфраструктури територій, які прилягають до українсько-румунського кордону, а також пропозиції щодо охорони довкілля та соціально-економічного розвитку регіону з урахуванням впливу транспортної інфраструктури.

Література

1. Програма розвитку прикордонної інфраструктури в Закарпатській області на 2018 – 2022 роки, розпорядження голови Закарпатської обласної державної адміністрації №30 від 22.01.2018.
2. Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» 17.02.2011 № 3038-VI.

д.т.н., професор Каблак Н.И., Ничвид М.Р.,
Ужгородський національний університет

Мойш-Шиман Р., Гурчумелія У.,

Управление внешнеэкономических связей, инвестиций
и трансграничного сотрудничества Закарпатской облгосадминистрации

**К ВОПРОСУ ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО ПЛАНИРОВАНИЯ
ТРАНСГРАНИЧНЫХ ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ-РУМЫНИИ**

Рассмотрены и проанализированы планирования трансграничной территории Украина-Румыния. Описаны основные деятельности и проектные результаты для развития пограничной инфраструктуры в Закарпатской области.

Ключевые слова: геодезическая съемка, территориальное планирование.

PhD, prof. Kablak N., Nychvyd M.,

Uzgorod National University

Moish-Shiman P., Gurchumelia U.,

Management of foreign economic relations, investments and
cross-border cooperation of the Transcarpathian Regional State Administration

**TO THE QUESTION OF TERRITORIAL PLANNING OF THE
TRANSBOUNDARY TERRITORY OF UKRAINE-ROMANIA**

In this article the planning of the trans-border area Ukraine-Romania are considered and analyzed. The main activities and project results for the development of the border infrastructure of the Transcarpathian region are described

Keywords: geodetic surveying, territorial planning